

S A M N I N G U R

milli fjármála- og efnahagsráðuneytisins og Seðlabanka Íslands um framkvæmd á veitingu ábyrgða gagnvart lánastofnunum vegna stuðningslána þeirra til fyrirtækja vegna heimsfaraldurs kórónuveiru

1. Inngangur

Vegna kórónuveirufaraldursins standa lögaðilar og einstaklingar sem stunda atvinnurekstur frammi fyrir tímabundnu tekjufalli og lausafjávanda. Þrátt fyrir að eigin- og lausafjárstaða banka sé sterk og vextir hafi lækkað er hætt við að sú áhætta sem einkennir efnahagslífið dragi úr vilja lánastofnana til lánveitinga, jafnvel til rekstraraðila sem geta átt góðu gengi að fagna þegar rofar til í hagkerfinu.

Fjölmargir rekstraraðilar hafa orðið fyrir tekjufalli af völdum faraldursins m.a. vegna samkomutakmarkana og krafna um að starfsemi yrði tímabundið hætt.

Til að koma til móts við þessa rekstraraðila og styðja við efnahagsumsvif og atvinnustig með því að viðhalda greiðsluflæði í hagkerfinu, hefur Alþingi samþykkt lög um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru. Með lögnum er rekstraraðilum, sem orðið hafa fyrir tekjufalli af völdum heimsfaraldursins, gert auðveldara um vik að standa straum af föstum rekstrarkostnaði með opinberri ábyrgð á stuðningslánunum til þeirra. Löggin heimila fjármála- og efnahagsráðherra að ábyrgjast að fullu eða að hluta stuðningslán sem lánastofnanir veita til minni rekstraraðila við þessar kringumstæður og að settum skilyrðum uppfylltum.

Heimildin nær til þess að veita lánastofnunum ábyrgð ríkissjóðs vegna stuðningslána þeirra til minni rekstraraðila sem orðið hafa fyrir verulegu og tímabundnu tekjutapi vegna áhrifa af kórónuveirufaraldrinum, til að standa undir rekstrarkostnaði þeirra.

Ráðherra er í fyrrnefndum ákvæðum heimilað að semja við Seðlabanka Íslands um að annast umsýslu vegna ábyrgða ríkissjóðs á stuðningslánunum, þar á meðal uppgjör ábyrgða. Í samningi ráðherra og bankans skal greina nánar frá skilyrðum stuðningslána með ábyrgð ríkisins, meðal annars um að lántaki greiði ekki arð eða kaupi eigin hluti á meðan ríkisábyrgðar nýtur við og hvernig reglubundinni skýrslugjöf lánastofnana skuli háttað.

Með gerð þessa samnings er skapaður grundvöllur fyrir því að hrinda úrræðinu í framkvæmd.

2. Umsjón með framkvæmd og umboð

Seðlabanki Íslands annast framkvæmd á veitingu ábyrgða ríkissjóðs á stuðningslánum lánastofnana til rekstraraðila, líkt og nánar er kveðið á um í samningi þessum.

Með vísan til framangreindra lagaákvæða veitir fjármála- og efnahagsráðherra Seðlabanka Íslands umboð til að ábyrgjast f.h. ríkissjóðs stuðningslán lánastofnana til einstaklinga og lögaðila, sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, eins og nánar greinir og með þeim takmörkunum sem tilgreindar eru í samningi þessum. Seðlabankinn ber ekki ábyrgð á greiðslum sem kunna að falla á ríkissjóð á grundvelli ábyrgðanna.

Seðlabankinn semur við lánastofnanir um veitingu stuðningslána með ábyrgð ríkissjóðs. Lánastofnun er fyrirtæki sem tekur á móti innlánum eða öðrum endurgreiðanlegum fjármunum frá almenningi og veitir lán fyrir eigin reikning sbr. 2. tölul. 1. mgr. 1. gr. a laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Í samningum Seðlabankans við lánastofnanir skal koma fram að það sé á ábyrgð lánastofnana að fylgt sé lögum, reglum og samningum um ábyrgðir ríkissjóðs. Þá skal greint frá skilyrðum fyrir veitingu stuðningslána, uppgjöri ábyrgða og upplýsingagjöf, eins og nánar greinir í samningi þessum.

3. Ábyrgð ríkissjóðs

3.1 Heildarábyrgð

Að teknu tilliti til líklegs heildarfjölda rekstraraðila sem standast skilyrði um tekjufall og sóst gætu eftir stuðningslánum er talið að stuðningslán með fullri ábyrgð ríkissjóð gætu samtals numið um 40 ma.kr.

3.2 Skipting milli lánastofnana

Skipting heildarábyrgðar ríkissjóðs á milli lánastofnana ræðst af samþykktum umsóknum rekstraraðila hjá hverri lánastofnun.

3.3 Ábyrgðarhlutfall

Ríkissjóður ábyrgist að fullu stuðningslán að 10 millj. kr. til hvers rekstraraðila auk vaxta. Ríkissjóður ábyrgist 85% af þeirri fjárhæð stuðningsláns til tiltekins rekstraraðila sem er umfram 10 millj. kr auk vaxta og allt að 40 millj.kr.

4. Skilyrði við veitingu ábyrgðar

4.1 Rekstraraðilar sem notið geta ábyrgðar

Heimilt er að veita ábyrgðir vegna stuðningslána til rekstraraðila, sem hófu starfsemi fyrir 1. febrúar 2020 og bera hér á landi fulla og ótakmarkaða skattskyldu í skilningi laga nr. 90/2003, um tekjuskatt. Með atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi er átt við starfsemi aðila sem greiðir laun skv. 1. og 2. tölul.

5. gr. laga um staðgreiðslu opinberra gjalda, nr. 45/1987, og er skráður á launagreiðendaskrá, svo og á virðisaukaskattskrá þegar það á við. Stofnanir, byggðasamlög og fyrirtæki í eigu ríkis eða sveitarfélaga geta ekki notið ábyrgðar.

4.2 Verulegt og ófyrirséð tekjutap

Ábyrgðir taka til stuðningslána til rekstraraðila sem hafa orðið fyrir verulegum skakkaföllum vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og aðgerða til að verjast útbreiðslu veirunnar. Þetta á við þegar öll eftirfarandi skilyrði eru uppfyllt:

- i. Tekjur rekstraraðila á 60 daga samfelldu tímabili frá 1. mars til 30. september 2020 voru, eða fyrirséð er að þau verði, a.m.k. 40% lægri en á sama 60 daga tímabili 2019. Hafi hann hafið starfsemi svo seint að ekki er unnt að bera saman tekjur hans á sama 60 daga tímabili bæði ár skulu tekjur hans á 60 daga samfelldu tímabili 2020 bornar saman við meðaltekjur hans á 60 dögum frá því hann hóf starfsemi til loka febrúar 2020
- ii. Rekstraraðili er ekki í vanskilum við lánastofnun sem hafa staðið lengur en 90 daga.
- iii. Rekstraraðili er ekki í vanskilum með opinber gjöld, skatta og skattsektir sem komnar voru á eindaga fyrir lok árs 2019 og álagðir skattar og gjöld byggjast ekki á áætlunum vegna vanskila á skattframtölum og skýrslum, þ.m.t. staðgreiðsluskilagreinum og virðisauka-skattsskýrslum, til Skattsins síðastliðin þrjú ár áður en umsókn barst eða síðan hann hóf starfsemi ef það var síðar. Að auki skal hann, eftir því sem við á og á sama tímabili, hafa staðið skil á ársreikningum, sbr. lög um ársreikninga, nr. 3/2006, upplýst um raunverulega eigendur, sbr. lög nr. 82/2019, og staðið skil á skýrslu um eignarhald á CFC-félagi, sbr. 10. gr. reglugerðar nr. 1102/2013, um skattlagningu vegna eignarhalds í lögaðilum á lágskattasvæðum
- iv. Rekstraraðili hefur ekki verið tekinn til slita eða bú hans til gjaldþrotaskipta.

4.3 Viðmið um tekjur og launakostnað

Stuðningslán takmarkast við rekstraraðila hvers tekjur á rekstrarárinu 2019 voru að lágmarki 9 millj. kr. og að hámarki 1.200 millj. kr. Hafi hann hafið starfsemi eftir 1. janúar 2019 skal umreikna tekjur þann tíma sem hann starfaði til loka febrúar 2020 á ársgrundvöll.

Stuðningslán takmarkast jafnframt við rekstraraðila hvers launakostnaður á rekstrarárinu 2019 var a.m.k. 10% af rekstrarkostnaði hans sama ár.

Hafi rekstraraðili hafið starfsemi eftir 1. janúar 2019 skal umreikna launa- og rekstrarkostnað þann tíma sem hann starfaði til loka febrúar 2020 á ársgrundvöll.

4.4 Lánveiting

Óheimilt er að nýta stuðningslán til að borga af eða endurfjármagna eldri lán fyrir gjalddaga eða nota í annað en rekstrarkostnað fyrirtækisins. Til

rekstrarkostnaðar teljast t.a.m. laun og launatengd gjöld, rekstraraðföng, húsaleiga, greiðsla gjaldfallinna vaxta og vanskilakostnaðar af öðrum lánnum en stuðningslánnum, og gjaldfært viðhald.

4.5 Rekstrarhæfi til framtíðar

Skilyrði ábyrgðar er að rekstraraðili uppfylli hlutlæg viðmið sem fjármála- og efnahagsráðherra skilgreinir í reglugerð og gefa tilefni til að ætla að hann verði rekstrarhæfur þegar bein áhrif heimsfaraldurs kórónuveiru eru liðin hjá.

4.6 Takmarkanir á arðgreiðslum og aðrar skuldbindingar rekstraraðila

Rekstraraðili skal, í samningi við lánastofnun, staðfesta, eftir atvikum með yfirlýsingu endurskoðanda þegar unnt er að afla slíkrar yfirlýsingar, að frá 1. mars 2020 hafi ekki verið greiddur út arður, óumsamdir kaupaukar, keypt eigin hlutabréf eða veitt eða greidd lán til eigenda eða nákominna aðila, greidd greiðsla á víkjandi láni fyrir gjalddaga, eða greiddar neinar þær greiðslur til eigenda eða nákominna aðila sem ekki eru nauðsynlegar til að viðhalda rekstri og rekstrarhæfi félagsins. Hann skal jafnframt skuldbinda sig til þess að svo verði ekki út þann tíma sem ábyrgðar ríkissjóðs nýtur við. Hugtakið nákominn aðili skal túlkað til samræmis við 3. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991.

5. Lánstími, lánskjör og lánsfjárhæðir

5.1 Lánsfjárhæð

Í samningi Seðlabankans við lánastofnanir skal kveða á um hámark á stuðningsláni til einstakra rekstraraðila, sem getur numið allt að 10% af tekjum rekstraraðila á rekstrarárinu 2019, þó að hámarki 40 millj. kr. Hafi rekstraraðili hafið starfsemi eftir 1. janúar 2019 skal umreikna tekjur þann tíma sem hann starfaði til loka febrúar 2020 á ársgrundvöll.

5.2 Lánskjör

Stuðningslán er óverðtryggt og ber vexti sem eru jafnháir vöxtum af sjö daga bundnum innlánnum lánastofnana hjá Seðlabanka Íslands hverju sinni.

Í samningi lánastofnunar við Seðlabanka Íslands er heimilt að kveða á um sérstakt álag á vexti skv. 1. mgr. sé lánsfjárhæð stuðningsláns hærrí en 10 millj. kr.

Lánastofnun er heimilt að innheimta þóknun, sem skal dregin frá upphæð stuðningsláns við útborgun þess, til að standa undir kostnaði við umsýslu stuðningslána. Fjárhæð hennar skal nánar ákvörðuð í samningi Seðlabanka Íslands við lánastofnun skv. 2. mgr. 18. gr. en skal þó að hámarki vera 2% af höfuðstól stuðningsláns. Lánastofnun er ekki heimilt að taka aðra þóknun eða gjald fyrir afgreiðslu stuðningsláns.

5.3 Lánstími, endurgreiðsla og gildistími ábyrgðar

Stuðningslán með ábyrgð ríkisins skulu veitt á árinu 2020. Lánstími stuðningslána skal að lágmarki vera 30 mánuðir og skal nánar kveðið á um lánstímann í reglugerð.

Stuðningslán, að meðtöldum uppsöfnuðum vöxtum, skal að jafnaði endurgreitt með 12 jöfnum greiðslum síðustu 12 mánuði lánstímans, með fyrirvara um vanefndarúrræði lánastofnunar. Lántaka er heimilt að greiða upp eða inn á stuðningslán án uppgreiðsluþóknunar hvenær sem er á lánstíma. Nákvæmari ákvæði um lánstíma stuðningslána og endurgreiðslu þeirra eru í reglugerð sem fjármála- og efnahagsráðherra setur á grundvelli laganna.

6. Ofgreiðsla o.fl.

6.1 Ofgreiðsla

Hafi rekstraraðili fengið stuðningslán umfram það sem hann átti rétt á ber honum að endurgreiða þá fjárhæð sem ofgreidd var með áföllnum vöxtum skv. gr. 5.2. Dráttarvextir skv. 6. gr. laga um vexti og verðtryggingu, nr. 38/2001, leggjast á kröfu um endurgreiðslu ef hún er ekki innt af hendi innan eins mánaðar frá því að lánastofnun krafði rekstraraðila um endurgreiðslu.

6.2 Rangar eða ófullnægjandi upplýsingar

Telji lánastofnun að rekstraraðili hafi veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar svo sektum eða fangelsi geti varðað skal hún kæra málið til lögreglu.

7. Skuldbindingar rekstraraðila og lánastofnunar

7.1 Umsókn

Umsókn um stuðningslán skal beint, í gegnum miðlæga þjónustugátt á Ísland.is, til aðallánastofnunar rekstraraðila, enda hafi hann samið við Seðlabanka Íslands. Hafi aðallánastofnun ekki samið við Seðlabanka Íslands skal rekstraraðili velja til hvaða lánastofnunar, sem samið hefur við Seðlabankann, umsókn skuli beint til. Rekstraraðili skal staðfesta við umsókn að hann uppfylli lögbundin skilyrði eftir atvikum eins og þau kunna að verða útfærð í reglugerð ráðherra, að upplýsingar sem hann skilar og liggja til grundvallar ákvörðun fjárhæðar séu réttar og að honum sé kunnugt um að það geti varðað álagi, sektum eða fangelsi að veita rangar eða ófullnægjandi upplýsingar.

Lánastofnanir skulu tryggja að lögbundin og samningsbundin skilyrði séu uppfyllt í tilviki hvers rekstraraðila sem nýtur stuðningsláns með ábyrgð ríkissjóðs í samræmi við samning þennan. Ríkisábyrgð vegna stuðningslána heldur gildi sínu gagnvart lánastofnun þótt í ljós komi að stuðningslán hafi verið veitt án þess að öll skilyrði fyrir ríkisábyrgð hafi verið uppfyllt enda liggja fyrir staðfesting rekstraraðila samkvæmt ofangreindu og að ekki verði sýnt fram á að lánastofnun hafi bersýnilega mátt ætla að umsókn byggðist á ófullnægjandi upplýsingum.

7.2 Afgreiðsla

Lánastofnun afgreiðir stuðningslán að 10 millj. kr. til rekstraraðila sem fullnægir skilyrðum og ákvarðar fjárhæð þess í samræmi við samning þennan. Lánastofnun er heimilt að veita rekstraraðila hærra stuðningslán ef það samræmist samningi þessum og, eftir atvikum, viðmiðum sem lánastofnun setur um veitingu slíkra lána á grundvelli samnings við Seðlabanka Íslands. Stjórnsýslulög, nr. 37/1993, upplýsingalög, nr. 140/2012, og lög um umboðsmann Alþingis, nr. 85/1997, eiga ekki við um ákvarðanir um veitingu stuðningslána.

Lánastofnun hefur með höndum skjalagerð vegna stuðningslána sem og upplýsingagjöf til rekstraraðila.

8. Uppgjör ábyrgða

8.1 Ábyrgð taps

Ríkissjóður ber að fullu ábyrgð á tapi af höfuðstól og vöxtum hvers stuðningsláns að 10 millj. kr. en 85% sem er umfram 10 millj. kr. og að 40 millj. kr. auk vaxta.

8.2 Greiðslur lána

Við greiðslur af hverju stuðningsláni lækkar fjárhæð ábyrgðar ríkissjóðs á viðkomandi stuðningsláni hvernar lánastofnunar.

8.3 Einföld ábyrgð

Ábyrgð ríkissjóðs gagnvart lánastofnunum vegna stuðningslána þeirra til fyrirtækja er einföld ábyrgð. Lánastofnun skal nýta hefðbundin úrræði til að endurheimta stuðningslán í vanskilum en til að greiðsluskylda ríkissjóðs verði virk gagnvart lánastofnun þarf innheimta stuðningslánsins að vera árangurslaus og fullreynt að ekki fái greiðsla frá lántaka. Verði endurheimtur á stuðningsláni eftir að greiðsluskylda ríkissjóðs varð virk á ríkissjóður endurgreiðslukröfu á hendur lánastofnuninni.

8.4 Uppgjör ábyrgða

Uppgjör ábyrgða, þar sem greiðsluskylda ríkissjóðs hefur orðið virk gagnvart lánastofnun skv. grein 8.3, á sér stað milli ríkissjóðs og lánastofnana á 6 mánaða fresti, í fyrsta skipti 1. janúar 2021.

9. Skil á upplýsingum og árangursmat

9.1 Skýrslugjöf og mat á árangri

Seðlabankinn skal í samningi við lánastofnanir gera kröfu um reglulega upplýsingagjöf frá lánastofnunum á samræmdu formi þar sem fram koma lykilupplýsingar um nýtingu úrræðisins, stöðu og þróun lánasafna stuðningslána auk lýsigagna. Seðlabankinn mun vinna samantekt úr þessum skýrslum lánastofnana og láta ráðuneytinu í té innan þriggja vikna frá móttöku.

9.2 Birting upplýsinga

Fjármála- og efnahagsráðuneytið mun, á grundvelli upplýsinga sem Seðlabankinn móttekur frá lánastofnunum, birta opinberlega upplýsingar um rekstraraðila sem njóta ábyrgðar, innan 12 mánaða frá því lán með ábyrgð er veitt.

10. Eftirlit með framkvæmd

Nefnd sem fjármála- og efnahagsráðherra skipar í samræmi við ákvæði til bráðabirgða II í lögum um ríkisábyrgðir, nr. 121/1997, mun hafa eftirlit með framkvæmd stuðningslána Nefndarmenn skulu hafa þekkingu á málefnum fjármálamarkaðar. Forsætisráðherra tilnefnir einn nefndarmann, samstarfsnefnd háskólastigsins einn og skal einn skipaður án tilnefningar og skal hann vera formaður nefndarinnar.

Nefndin getur kallað eftir upplýsingum og gögnum um framkvæmd stuðningslána bæði frá Seðlabankanum og hlutaðeigandi lánastofnunum. Nefndin skal skila ráðherra skýrslu um framkvæmdina á sex mánaða fresti, í fyrsta sinn fyrir 1. nóvember 2020, en jafnframt skal hún upplýsa ráðherra án tafar ef hún verður vör við brotalamir í framkvæmdinni. Ráðherra skal leggja skýrslur nefndarinnar fyrir Alþingi. Nefndarmenn eru bundnir þagnarskyldu skv. X. kafla stjórnarsýslulaga.

11. Gildistaka, gildistími, endurskoðun o.fl.

Meðfylgjandi samningi þessum eru sérstakir viðaukar merktir [•] og skulu þeir teljast óaðskiljanlegir hlutar samnings þessa.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið skal greiða allan kostnað Seðlabanka Íslands af framkvæmd verkefnisins samkvæmt nánara samkomulagi.

Samningur þessi lýtur íslenskum lögum. Ákvæði samningsins skulu vera túlkuð og þeim framfylgt í samræmi við íslensk lög.

Hvor aðili um sig getur óskað endurskoðunar samningsins hvenær sem er á samningstímanum.

Samningur þessi, sem er rafrænt undirritaður, gildir frá undirritun og til 1. júlí 2023.

Reykjavík, 25. maí 2020

Bjarni Benediktsson,
fjármála- og efnahagsráðherra f.h. ríkissjóðs Íslands.

Ásgeir Jónsson,
seðlabankastjóri f.h. Seðlabanka Íslands.